

Konstitutionsutskottets betänkande 2020/21:KU27

Indelning i utgiftsområden

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner regeringens förslag till ändringar av ändamål och verksamheter på utgiftsområden.

Behandlade förslag

Proposition 2020/21:100 2021 års ekonomiska vårproposition, förslagspunkterna 2–3.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Bakgrund	4
Propositionens huvudsakliga innehåll	6
Utskottets överväganden.....	7
Ändrad fördelning av ändamål och verksamheter på utgiftsområden.....	7
Utskottets ställningstagande.....	8
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	10
Propositionen	10
<i>Bilaga 2</i>	
Försvarsutskottets yttrande 2020/21:FöU11y	11

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Ändrad fördelning av ändamål och verksamheter på utgiftsområden

Riksdagen godkänner regeringens förslag till

a) ändring av ändamål och verksamheter som ska innefattas i utgiftsområde 4 Rättsväsendet respektive utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning (avsnitt 10 i propositionen),

b) ändring av ändamål och verksamheter som ska innefattas i utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap respektive utgiftsområde 21 Energi (avsnitt 10 i propositionen).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2020/21:100 punkterna 2 och 3.

Stockholm den 3 juni 2021

På konstitutionsutskottets vägnar

Karin Enström

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Karin Enström (M), Hans Ekström (S), Ida Karkiainen (S), Matheus Enholm (SD), Per-Arne Håkansson (S), Linda Modig (C), Ida Drougge (M), Fredrik Lindahl (SD), Laila Naraghi (S), Tuve Skånberg (KD), Tina Acketoft (L), Mikael Strandman (SD), Anna Sibinska (MP), Erik Ottoson (M), Erik Ezelius (S), Jessica Wetterling (V) och Lars Jilmstad (M).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet förslagspunkterna 2–3 i 2021 års ekonomiska vårproposition (prop. 2020/21:100). Förslagen gäller flytt av ändamål och verksamheter mellan utgiftsområden fr.o.m. 2022.

Inga motioner har lämnats in med anledning av förslagen.

Utskottet har gett försvarsutskottet tillfälle att yttra sig över förslagspunkt 3 i propositionen. Försvarsutskottet yttrade sig den 25 maj 2021 (yttr. 2020/21:FöU11y). Yttrandet finns i bilaga 2.

Bakgrund

Indelning av statens budget i utgiftsområden

I Riksdagsutredningens slutbetänkande 1993/94:TK3 diskuterades ett antal principiella grunder för indelningen av statens budget i utgiftsområden med utgångspunkt i de krav på en sådan indelning som härrörde från den s.k. rambeslutsmodellen. Indelningen borde enligt utredningens mening tillfredsställa krav på politisk relevans, statsfinansiellt lämpliga avgränsningar samt möjlighet att göra meningsfulla prioriteringar och följa upp resultaten. Utgiftsområdena borde enligt utredningen ha en över tid önskvärd fasthet som ändå kunde förenas med flexibilitet och situationsanpassning. Konstitutionsutskottet tillstyrkte utredningens förslag i denna del, och riksdagen biföll utskottets förslag (bet. 1995/96:KU21, rskr. 1995/96:157–160).

Statens utgifter ska hänföras till utgiftsområden som anslagen ska fördelas på, om inte riksdagen genom lag har beslutat något annat (9 kap. 5 § riksdagsordningen). Av tilläggsbestämmelse 9.5.3 till riksdagsordningen framgår utgiftsområdena och deras benämningar. Dessutom följer av bestämmelsen att beslut i fråga om vilka ändamål och verksamheter som ska innefattas i ett utgiftsområde fattas i samband med beslut med anledning av den ekonomiska vårpropositionen. Utgiftsområdenas innehåll är dock inte reglerat i riksdagsordningen eller i någon annan lag. Våren 1996 presenterade konstitutionsutskottet ett förslag till indelning av budgeten i utgiftsområden, vilket även innefattade en förteckning över verksamheter, bidrag, myndigheter m.m. fördelade på utgiftsområden (bet. 1995/96:KU21 bil. 1). Riksdagen beslutade om förteckningen i enlighet med utskottets förslag (rskr. 1995/96:157–160).

Våren 2001 beslutade riksdagen att regeringen skulle lämna förslag till ändringar i indelningen i utgiftsområden i den ekonomiska vårpropositionen och att ändringarna skulle fastställas av riksdagen i samband med behandlingen av ärendet (framst. 2000/01:RS1, bet. 2000/01:KU23, rskr.

2000/01:273). Som bakgrund till förslaget om ändringar i utgiftsområdena noterade Riksdagskommittén följande (framst. 2000/01:RS1 s. 92):

En lämplig ordning är att regeringen i vårpropositionen lämnar förslag till ändringar i indelningen och att ändringarna fastställs av riksdagen. De ändringar vi då avser är de som behövs för att utgiftsområdesindelningen ska vara förenlig dels med riksdagsordningen, dels med riksdagsbeslutet om ämnesförteckning. Samma skäl som gäller för regeringens förslag gör sig enligt vår mening gällande också i fråga om motioner. Alla förslag om utgiftsändringar som kräver ändringar i riksdagsordningen eller i den förteckning i KU-betänkandet som riksdagen ställt sig bakom med de ändringar som redan genomförts bör således beslutas under våren. Det ter sig enligt vår mening knappast rimligt att ha en ordning som innebär att hela ämnesförteckningen bifogas propositionen eller utskottsbetänkandet varje år. Det borde vara tillräckligt att bara ändringarna redovisas. Det kan vara lämpligt att med några års mellanrum – beroende på antalet ändringar – som bilaga till propositionen eller betänkandet foga en fullständig förteckning.

Våren 2009 uttalade även konstitutionsutskottet att det knappast ter sig rimligt att ha en ordning som innebär att hela förteckningen redovisas varje år, utan det borde vara tillräckligt att bara redovisa de aktuella ändringarna (bet. 2008/09:KU26 s. 9). Enligt utskottet kunde det vara lämpligt att regelbundet med några års mellanrum – beroende på antalet ändringar – redovisa en fullständig förteckning i en bilaga till utskottets betänkande. I samband med behandlingen av frågor om indelningen i utgiftsområden våren 2010 uttalade konstitutionsutskottet att en lämplig tidpunkt för att redovisa en fullständig förteckning i utskottets betänkande i normala fall borde vara vid det första riksmötet i varje mandatperiod (bet. 2009/10:KU39 s. 15).

I 2018 års ekonomiska vårproposition gjorde regeringen bedömningen att det bör anses röra sig om flytt av ändamål eller verksamhet mellan utgiftsområden när ett förslag ger upphov till ändringar i riksdagsordningens utgiftsområdesindelning eller i den ämnesförteckning för utgiftsområdena som riksdagen har beslutat (prop. 2018/19:100 s. 205 f.). Regeringen anförde att indelningen av statens budget i utgiftsområden var en förutsättning för införandet av rambeslutsmodellen i budgetprocessen. Indelningen påverkar även ansvarsfördelningen mellan utskotten (1993/94:TK3, bet. 1995/96:KU21).

Vidare anförde regeringen att det saknas en tydlig praxis för vilka förslag till beslut om ändamål och verksamheter som läggs fram i den ekonomiska vårpropositionen. Vidare har förslag till beslut lagts fram i den ekonomiska vårpropositionen utan att förslagen påverkar vare sig riksdagsordningens utgiftsområdesindelning eller den ämnesförteckning som konstitutionsutskottet upprättat.

Konstitutionsutskottet delade regeringens bedömning att det var angeläget att uppnå en ordning i frågan om riktlinjer för flytt av ändamål och verksamheter mellan utgiftsområden som är praktiskt genomförbar och som garanterar att beslut om vilka ändamål och verksamheter som ska innefattas i ett utgiftsområde fattas i samband med den ekonomiska vårpropositionen (bet.

2017/18:KU40). I likhet med regeringen ansåg utskottet att det bör anses röra sig om flytt av ändamål eller verksamhet mellan utgiftsområden när ett förslag leder till ändringar i riksdagsordningens utgiftsområdesindelning eller i den ämnesförteckning för utgiftsområdena som har beslutats av riksdagen.

Senast en fullständig ämnesförteckning över fördelningen av budgetens ändamål och verksamheter på utgiftsområden godkändes av riksdagen var våren 2019 (bet. 2018/19:KU33 bil. 4, rskr. 2018/19:256–257). Mot bakgrund av detta lämnar konstitutionsutskottet i detta betänkande inte något förslag till en fullständig ämnesförteckning.

Propositionens huvudsakliga innehåll

2021 års ekonomiska vårproposition (prop. 2020/21:100) innehåller bl.a. regeringens förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Riktlinjernas syfte är att ange politikens inriktning inför budgetpropositionen för 2022. Denna del behandlas av finansutskottet.

I den del som behandlas i detta betänkande föreslår regeringen att riksdagen godkänner två ändringar i fördelningen av ändamål och verksamheter på utgiftsområden (förslagspunkterna 2–3). Ändringarna rör Gentekniknämnden och elsäkerhet.

Utskottets överväganden

Ändrad fördelning av ändamål och verksamheter på utgiftsområden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner regeringens förslag till ändringar i fördelningen av ändamål och verksamheter på utgiftsområden.

Bakgrund

Enligt tilläggsbestämmelse 9.5.3 till riksdagsordningen ska beslut i fråga om vilka ändamål och verksamheter som ska innefattas i ett utgiftsområde fattas i samband med beslut med anledning av den ekonomiska vårpropositionen.

I propositionen lämnar regeringen förslag till ändringar i fördelningen av ändamål och verksamheter på utgiftsområden. Av propositionen framgår det att de föreslagna ändringarna genomförs först efter riksdagens ställningstagande, vilket innebär att de inte ingår i de beräkningar för utgiftsområdena som görs i propositionen (prop. 2020/21:100 s. 135).

Propositionen

Gentekniknämnden

Regeringen föreslår att de ändamål och verksamheter som avser Gentekniknämnden och som finansieras från anslaget 1:9 *Gentekniknämnden* inom utgiftsområde 4 Rättsväsendet flyttas till utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning. I propositionen anföras att Gentekniknämnden har i uppgift att genom rådgivande verksamhet främja en etiskt försvarbar och säker användning av gentekniken så att människors och djurs hälsa och miljö skyddas. Till uppgifterna hör även att sprida kunskap om och informera allmänheten om den gentekniska utvecklingen samt beakta vikten av att ett gott forskningspolitiskt klimat upprätthålls. För att Sverige ska kunna vara en ledande kunskapsnation där forskning leder till samhällets utveckling är de etiska frågorna om genteknikutvecklingen centrala och bör beaktas. Verksamheten vid Gentekniknämnden bedöms därmed enligt regeringen svara bättre mot riksdagens mål för forskningspolitiken än mot målen för kriminalpolitiken och rättsväsendet.

För 2022 beräknas förslaget öka utgiftsramen för utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning med 4 819 000 kronor och minska utgiftsramen för utgiftsområde 4 Rättsväsendet med motsvarande belopp.

Elsäkerhet

Regeringen föreslår att de ändamål och verksamheter som avser elsäkerhet och som finansieras från anslaget 4:1 *Elsäkerhetsverket* inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap flyttas till utgiftsområde 21 Energi. I propositionen anförs att elsäkerhetsfrågor och arbete med elektromagnetisk kompatibilitet är en integrerad del av energipolitiken. Det är därför enligt regeringen av vikt att frågor om elsäkerhet och elektromagnetisk kompatibilitet inkluderas i energipolitiska sammanhang. Till följd av klimat- och energipolitiska mål förväntas mängden elektrisk utrustning, såsom i fordon och solcellsanläggningar, öka framöver. Detta innebär i sin tur att kopplingen mellan elsäkerhetsområdet och energipolitiken stärks ytterligare.

För 2022 beräknas förslaget öka utgiftsramen för utgiftsområde 21 Energi med 68 508 000 kronor och minska utgiftsramen för utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap med motsvarande belopp.

Yttrande från försvarsutskottet

Försvarsutskottet föreslår att konstitutionsutskottet tillstyrker förslaget i propositionen om att anslaget 4:1 *Elsäkerhetsverket* flyttas från utgiftsområde 6 till utgiftsområde 21 (yttr. 2020/21:FöU11y). Försvarsutskottet instämmer med regeringen om att elsäkerhetsfrågor och arbetet med elektromagnetisk kompatibilitet är en integrerad del av energipolitiken. Försvarsutskottet understryker dock att *Elsäkerhetsverkets* verksamhet även fortsättningsvis är viktig ur både perspektivet skydd mot olyckor och ur ett totalförsvarsperspektiv. Det senare då t.ex. elberedskapsavgiften betalas in till *Elsäkerhetsverket* för att sedan administreras av Affärsverket svenska kraftnät. Denna avgift är avsedd att täcka kostnader för åtgärder och verksamhet enligt elberedskapslagen (1997:288).

Vidare anför försvarsutskottet att det civila försvarets verksamhet bedrivs av många olika aktörer på central, regional och lokal nivå, och att detta ställer höga krav på en välfungerande planering, samordning och uppföljning för att verksamheten ska utföras effektivt. De mål som t.ex. är angivna för totalförsvaret ger både en gemensam utgångspunkt och inriktning och en gemensam målsättning för de många olika aktörer och myndigheter som bidrar till olika verksamhetsområden inom totalförsvaret. Här har myndigheterna inom el- och energiområdet en viktig uppgift att fylla. Mot bakgrund av sitt beredningsansvar ser därför försvarsutskottet det som naturligt att fortsätta följa utvecklingen inom området.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har inget att invända mot de föreslagna ändringarna i fördelningen av ändamål och verksamheter på utgiftsområden. Utskottet tillstyrker därmed propositionen i dessa delar.

I sammanhanget noterar utskottet att de föreslagna ändringarna innebär justeringar i den senaste publicerade och av riksdagen godkända förteckningen över ändamål och verksamheter fördelade på utgiftsområden (bet. 2018/19:KU33 bil. 4, rskr. 2018/19:256–257). Förteckningen bör kompletteras på så vis att Gentekniknämnden flyttas från utgiftsområde 4 och i stället tas om hand inom utgiftsområde 16. Vidare bör Elsäkerhetsverket flyttas från utgiftsområde 6 och i stället tas om hand inom utgiftsområde 21.

Som tidigare nämnts har utskottet ansett att det inte är rimligt att ha en ordning som innebär att hela förteckningen redovisas varje år, utan att det borde vara tillräckligt att bara de aktuella ändringarna redovisas, och att det kan vara lämpligt att under det första riksmötet i varje mandatperiod ta fram en fullständig förteckning (bet. 2008/09:KU26 och 2009/10:KU39). Mot bakgrund av detta bedömer utskottet att det är tillräckligt att ändringarna endast redovisas i enlighet med vad som har framgått här (jämför bet. 2009/10:KU39 s. 14 f.).

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2020/21:100 2021 års ekonomiska vårproposition:

2. Riksdagen godkänner den föreslagna ändringen av ändamål och verksamheter som ska innefattas i utgiftsområde 4 Rättsväsendet respektive utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning (avsnitt 10.1).
3. Riksdagen godkänner den föreslagna ändringen av ändamål och verksamheter som ska innefattas i utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap respektive utgiftsområde 21 Energi (avsnitt 10.2).

BILAGA 2

Försvarsutskottets yttrande 2020/21:FöU11y

Indelning i utgiftsområden

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet har gett försvarsutskottet tillfälle att yttra sig över 2021 års ekonomiska vårproposition 2020/21:100 punkten 3, om den föreslagna ändringen av ändamål och verksamheter som ska innefattas i utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap respektive utgiftsområde 21 Energi. Inga följdmotioner har väckts i det här avseendet.

Försvarsutskottet föreslår att konstitutionsutskottet tillstyrker förslaget i regeringens proposition, dvs. att anslaget 4:1 Elsäkerhetsverket flyttas från utgiftsområde 6 till utgiftsområde 21. Utskottet vill understryka att Elsäkerhetsverkets verksamhet även fortsättningsvis är viktig ur både perspektivet skydd mot olyckor och ur ett totalförsvarsperspektiv.

Utskottets överväganden

Propositionen

Regeringen föreslår i proposition 2020/21:100 punkt 3 att de ändamål och verksamheter som avser elsäkerhet och som finansieras från anslaget 4:1 Elsäkerhetsverket inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap flyttas till utgiftsområde 21 Energi.

Som skäl för förslaget anger regeringen att elsäkerhetsfrågor och arbete med elektromagnetisk kompatibilitet är en integrerad del av energipolitiken. Det är därför av vikt att frågor om elsäkerhet och elektromagnetisk kompatibilitet inkluderas i energipolitiska sammanhang.

Till följd av klimat- och energipolitiska mål förväntas mängden elektrisk utrustning, såsom i fordon och solcellsanläggningar, öka framöver. Detta innebär i sin tur att kopplingen mellan elsäkerhetsområdet och energipolitiken stärks ytterligare, anför regeringen.

För 2022 beräknas förslaget enligt regeringen öka utgiftsramen för utgiftsområde 21 Energi med 68 508 000 kronor och minska utgiftsramen för utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap med motsvarande belopp.

Utskottets ställningstagande

Inom ramen för försvarsutskottets beredningsområde ryms bl.a. skyddet mot olyckor, stärkandet av samhällets förmåga att förebygga och hantera svåra påfrestningar på samhället i fredstid, och upprätthållandet av samhällets motståndskraft vid höjd beredskap och krig.

Försvarsutskottet har visserligen inget att invända i sak kring regeringens förslag att flytta anslaget 4:1 Elsäkerhetsverket från utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap till utgiftsområde 21 Energi, då utskottet instämmer med regeringen om att elsäkerhetsfrågor och arbetet med elektromagnetisk kompatibilitet är en integrerad del av energipolitiken. Utskottet vill dock understryka att Elsäkerhetsverkets verksamhet även fortsättningsvis är viktig ur både perspektivet skydd mot olyckor och ur ett totalförsvarsperspektiv. Det senare då t.ex. elberedskapsavgiften betalas in till Elsäkerhetsverket för att sedan administreras av Affärsverket svenska kraftnät. Denna avgift är avsedd att täcka kostnader för åtgärder och verksamhet enligt elberedskapslagen (1997:288).

Liksom försvarsutskottet konstaterade i betänkande 2020/21:FöU4 Totalförsvaret 2021–2025 bedrivs det civila försvarets verksamhet av många olika aktörer på central, regional och lokal nivå, och detta ställer höga krav på en välfungerande planering, samordning och uppföljning för att verksamheten ska utföras effektivt. De mål som t.ex. är angivna för totalförsvaret ger både en gemensam utgångspunkt och inriktning och en gemensam målsättning för

de många olika aktörer och myndigheter som bidrar till olika verksamhetsområden inom totalförsvaret. Här har myndigheterna inom el- och energiområdet en viktig uppgift att fylla. Mot bakgrund av sitt beredningsansvar ser därför försvarsutskottet det som naturligt att fortsätta följa utvecklingen inom området.

Försvarsutskottet anser sammanfattningsvis att konstitutionsutskottet bör tillstyrka den aktuella propositionens punkt 3. Utskottet har i övrigt inget att anföra.

Stockholm den 25 maj 2021

På försvarsutskottets vägnar

Pål Jonson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Pål Jonson (M), Niklas Karlsson (S), Paula Holmqvist (S), Jan R Andersson (M), Roger Richthoff (SD), Mattias Ottosson (S), Daniel Bäckström (C), Hanna Gunnarsson (V), Jörgen Berglund (M), Sven-Olof Sällström (SD), Kalle Olsson (S), Mikael Oscarsson (KD), Allan Widman (L), Caroline Nordengrip (SD), Elisabeth Falkhaven (MP), Alexandra Anstrell (M) och ClasGöran Carlsson (S).